

ISISIN IKONOKLASMI VIIDEN LÄNSIMAISEN UUTISMEDIAN ESITTÄMÄNÄ: DISKURSSIANALYYSI

Miro Soivio

Kandidaatintutkielma

Taidehistoria

Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Miro Soivio	
Työn nimi Isisin ikonoklasmi viiden länsimaisen uutismedian esittämänä: diskurssianalyysi	
Oppiaine Taidehistoria	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 21
Tiivistelmä <p>Tutkielmassani analysoin Lähi-idässä vuoden 2015 ympärillä tapahtuneen ikonoklastisen toiminnan herättänyttä keskustelua länsimaisissa uutismedioissa. Pohjustan ilmiötä katsauksella ikonoklasmin historiaan sekä terroristijärjestö Isisin mediastrategian hahmottamisella. Uutisartikkeleita aiheesta analysoin diskurssianalyysin avulla, jossa keskityn etenkin sosiokulttuuriseen analyysiin tarkastellen diskursseissa esiintyviä sosiaalisia ja kulttuurillisia representaatioita. Keskeisiä tunnistamiani diskursseja olivat länsimaiselle kulttuuriperinnölle ominainen sivistysdiskurssi, jossa ikonoklasmin harjoittaminen nähdään alkukantaisena toimintana. Toisen merkittävän diskurssin tulkitin ikonoklasmin historiallisen jatkumon diskurssiksi, jossa Isisin toiminta liitetään osaksi pitkään jatkunutta ikonoklastista perinnettä. Tutkielmani tulokset kyseenalaistavat Isisin toiminnan leimaamisen ikonoklastiseksi ja pyrin osoittamaan mediassa esiintyvien representaatioiden vaikutusta todellisuuteen.</p>	
Asiasanat: Ikonoklasmi, taide, taidehistoria, media, diskurssi, Lähi-itä, terrorismi	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto, JYX	
Muita tietoja	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. IKONOKLASMIT ENNEN JA NYT	6
2.1 Katsaus ikonoklasmin historiaan.....	7
2.2 Isis ja nykyaikaisen ikonoklasmin ilmeneminen.....	9
3. ANALYYSI MEDIAN ROOLISTA LÄHI-IDÄN IKONOKLASSISSA	11
3.1 Isisin mediastrategia	12
3.2 Länsimaisen median näkökulma	13
3.3 Merkitysten muodostuminen mediadiskursseissa	15
4. PÄÄTÄNTÖ	17
5. LÄHTEET	20
5.1 AINEISTO	20
5.2 TUTKIMUSKIRJALLISUUS	21

1. JOHDANTO

Lähi-idän levottomuudet ovat olleet esillä niin uutisissa kuin sosiaalisessa mediassakin vuodesta toiseen. Sotarikosten ja humanitääristen kriisien lisäksi tuho on koskettanut merkittävästi myös kulttuuriperintöä ja taidetta Lähi-idän alueella. Ihmiskunnan historian aikana vastaavaa systemaattista kuviin kohdistunutta hävitystä on kutsuttu ikonoklasmiksi. Viimeisen vuosikymmenen uutisoiduin ikonoklastinen liikehdintä tapahtui ääri-islamistijärjestö Isisin¹ toimesta vuonna 2015. Tällöin järjestö muun muassa rikkoi ja varasti ikivanhoja artefakteja museoista ympäri Irakia ja Syyriaa sekä räjäytti historiallisia kaivauspaikkoja ja uskonnollisia pyhäköitä. Medialla on ollut keskeinen rooli tapahtumissa, sillä sen avulla Isis on tiedottanut teoistaan muulle maailmalle ja vastaavasti sen avulla esimerkiksi länsimaat ovat jakaneet omia tulkintojaan tapahtumista.

Tutkielmani aiheena on se, miten uutismediassa on käsitelty Isisin toimintaa kulttuuriperinnön tuhoamisen osalta. Tutkimuskysymykseni on se, miten ikonoklasmin merkitys näkyy ja muuttuu länsimaisen median muodostamisessa diskursseissa reaktiona Isisin tuhoamaan kulttuuriperintöön. Tarkastelen ikonoklasmiin liittyviä historiallisia merkityksiä ja sitä, miten ne sopivat Isisin toimintaan.

Valitsin aiheen sen kansainvälisen luonteen ja ajankohtaisuuden perusteella, sillä vaikka tutkimuskohteeni tapahtumat sijoittuvat seitsemän vuoden taakse, on samoja piirteitä ollut havaittavissa esimerkiksi Talebanin vallattua Afganistanin vuonna 2021. Lähi-idän alueella on korvaamatonta kulttuuriperintöä aina ihmiskunnan ensimmäisen sivilisaation ajoilta Mesopotamiasta myöhempisiin kulttuureihin, kuten Persian valtakuntaan liittyen. Tästä johtuen koen tutkimuksen aiheesta olevan tärkeää niin historiallisesti kuin nykyisten ja tulevien tapahtumienkin osalta. Itseäni myös kiinnostaa median kasvava rooli yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja mediassa luotujen representaatioiden suhde todellisuuteen. Nämä seikat yhdistyvät tutkielmassani historian ja nykyhetken kohdatessa ikonoklasmin kontekstissa.

Aineistonani käytän viittä uutisartikkelia, jotka käsittelevät Isistä ja kulttuuriperintöä pohjautuen samaan lähdemateriaaliin: Isisin julkaisemaan ikonoklastiseen videoon, jossa sen jäsenet tuhoavat muinaisesineitä ja patsaita. Valitsin artikkelit tunnetuilta englanninkielisiltä uutistoimistoilta ja informaatiokanavilta, joita tässä tutkielmassa edustavat *The Guardian*,

---

¹ The Islamic State of Iraq and Syria, ISIS. Myös IS (the Islamic State) tai ISIL (the Islamic State of Iraq and the Levant).

The New Yorker, *National Geographic*, *Boston Globe* ja *CNN*. Suurin osa länsimaalaisista saa kansainvälisen informaationsa vastaavista kanavista, joten muutaman esimerkin tarkemmalla analyysillä pyrin avaamaan vastaanottamamme informaation alkuperää ja muodostumista sekä esittämään kriittisen medialukutaidon tärkeyttä.

Analyysimenetelmänäni käytän diskurssianalyysia, jossa keskityn erityisesti sosiokulttuuriseen analyysiin ja jätän kielitieteellisen lingvistisen analyysin sivuun. Tutkielmani laajuuden huomioon ottaen koen antoisammaksi keskittyä diskurssien sosiaalisiin ja kulttuurillisiin aspekteihin itse kielen sijaan, vaikka se avaisikin yksityiskohtaisempia näkökulmia aiheeseen. Kuten diskurssianalyysissä yleensäkin, ovat tulokset oman kontekstisidonnaisen tulkintatyöni tuloksia ja lähdemateriaali on avoin myös muunlaiselle tulkinnalle.² Viitekehystenä diskurssianalyysille toimii sosiaalinen konstruktionismi, jossa kielen katsotaan tuottavan todellisuutta ja muovaavan sitä.³ Tämä teoreettinen viitekehys sopii mediatekstieni analyysiin ja avaa laajemmin niiden suhdetta merkityksellistämiseen ja todellisuuteen.

Tutkimuskirjallisuutena hyödynnän ikonoklasmin historiaa käsitteleviä teoksia *Iconoclasm and Later Prehistory*⁴ sekä *Inventing Byzantine Iconoclasm*⁵. Ensimmäinen tarjoaa kattavan yleiskatsauksen ikonoklasmeihin toisen keskittyessä tarkemmin juuri Bysanttiin antaen tarkemman perspektiivin siitä, millaisia vaikuttimia ikonoklasmi voi pitää sisällään. Tärkeän teoreettisen viitekehysten tarjoaa Bruno Latourin ja Peter Weibelin toimittama *Iconoclasm: Beyond the Image Wars in Science, Religion and Art* (2002). Menetelmänkirjallisuuden osalta hyödynnän Norman Faircloughin alun perin vuonna 1995 ilmestynyttä teosta *Miten media puhuu*. Vaikka teos on ilmestynyt kymmeniä vuosia sitten, ovat Faircloughin huomiot ja teorit edelleen ajankohtaisia ja luovat kattavan pohjan mediadiskurssien tutkimukselle. Tuen näitä Tuuli Lähdesmäen artikkelilla ”Diskurssianalyysi taiteen tutkimuksen menetelmänä” teoksesta *Taidetta tutkimaan. Menetelmiä ja näkökulmia* (2012). Näiden lisäksi käytössäni on useampi tutkimusartikkeli, joista merkittävin tämän tutkielman sisällön kannalta on Ömür Harmanşahin *Near Eastern Archaeology* -lehdessä vuonna 2015 ilmestynyt ”ISIS, Heritage, and the Spectacles of Destruction in the Global Media”.

Aloitin Tutkielmani ikonoklasmin käsitteen avaamisella ja historian aikana

---

² Lähdesmäki 2012, 52.

³ Lähdesmäki 2012, 45.

⁴ Chapman 2018.

⁵ Brubaker 2012.

tapahtuneiden merkittävien ikonoklasmiin esittelyllä rakentaakseni tarvittavan viitekehyksen analyysilleni. Tämän jälkeen käsittelen ikonoklasmin käsitettä nykyaikana ja esittelen Latourin kuvakalskeen⁶ (iconoclash), jonka avulla hän on pyrkinyt laajentamaan ikonoklasmin teoreettista pohdintaa. Pyrin tarkastelemaan Isistä kuvakalskeen mahdollistamien merkitysten ja käytäntöjen valossa. Tämän jälkeen siirryn analyysiini viidestä media-artikkelista pohjustaen niitä ensin Isisin omalla mediastrategialla, jonka jälkeen avaan artikkeleita diskurssianalyysin avulla. Lopuksi kokoan yhteen havaintoni ja johtopäätökseni analyysistä, sekä mietteet mahdollisesta jatkotutkimuksesta.

2. IKONOKLASMIT ENNEN JA NYT

Tässä luvussa käyn läpi ikonoklasmina tunnetun ilmiön historiallista kehitystä ja ilmenemistapoja antiikista nykyaikaan tuodakseni esiin termin ongelmallisen käytön Isisin yhteydessä ja antaakseni kontekstin aineistoni analyysille. Vaikka sana ikonoklasmi esiintyy ensimmäisen kerran jo 1600-luvulla ja myöhemmin myös 1800-luvulla esimerkiksi Ranskan vallankumouksen yhteydessä, on se liitetty vasta 1900-luvun puolivälissä aikaisempiin historiallisiin ajanjaksoihin, kuten Bysanttiin.⁷ Englanninkielinen sana *iconoclast* muodostuu sanoista *icono* eli kuva ja *clasm* eli tuho. Sana on otettu käyttöön suoraan latinasta, jossa sen muoto on *iconoclastus*.⁸ Suomenkielinen synonyymi ikonoklasmi on kuvainraasto, jota tulen käyttämään ikonoklasmin rinnalla. Ikonoklasmin käsite on perinteisesti pitänyt sisällään kuvien tuhoamisen rationaalisista syistä poiketen näin irrationaalisesta vandalismista tai vahingoista ja onnettomuuksista. Käsite on kuitenkin laajentunut aikojen saatossa ja nykyään sana ikonoklasmi liitetään yhä herkemmin tapauksiin, jossa taidetta tai kulttuuriperintöä on vahingoitettu vaihtelevin motiivein. Tästä johtuen ranskalainen filosofi ja politiikan tutkimuksen professori Bruno Latour esitteli vuonna 2002 uuden käsitteen kuvakalske (*iconoclash*) kuvaamaan toimintaa, joka on ikonoklasmiä monimuotoisempaa, mutta jota oli siihen asti kutsuttu ikonoklasmiiksi tästä huolimatta.

---

⁶ Räsänen 2016. suomennos. Alkuperäisellä kielellä *iconoclash*.

⁷ Brubaker 2012, 1–5.

⁸ Brubaker 2012, 4.

2.1 Katsaus ikonoklasmin historiaan

Ensimmäisiä dokumentoituja ikonoklasmin määritelmän mukaisia esimerkkejä on säilynyt muinaisesta Egyptistä asti. Osuvin näistä koskee faarao Akhenaten⁹ hallitsijakautta 18. dynastian aikaan vuosina 1353–1336 eaa. Akhenaten pyrki syrjäyttämään aiemman polyteistisen uskontojärjestelmän ja korvaamaan sen monoteistisellä jumala Atonia palvovalla uskonnolla.¹⁰ Lujittaakseen uuden uskontonsa asemaa faarao määräsi tuhottavaksi erityisesti temppeleitä ja hautoja, joita koristi aikaisempi auringonjumala Amon-Ra, monijumalaisen uskonnon keulahahmo. Ikonoklastinen toiminta liittyi siis vahvasti niin uskonnolliseen kuin poliittiseenkin murrokseen.

Antiikin ja etenkin myöhäisantiikin aikana ikonoklasmi käytäntönä yleistyy merkittävästi ja siksi tiettyjä ajanjaksoja on päädytty jopa nimittämään ikonoklasmin aikakausiksi. Ikonoklastista ajattelua esiintyy jo antiikin Kreikassa, vaikka ajanjakso ei olekaan tunnettu ikonoklasmeistaan. Merkittävästi niin tieteisiin, taiteisiin kuin uskontoonkin vaikuttanut filosofi Platon toi esiin monia ikonoklastiselta kuulostavia ajatuksia. Näistä selkeimmin avautuvat Platonin määritelmät siitä, minkälaista taidetta hyvään valtioon tulisi hyväksyä. Kansalle moraalisesti turmiollista taidetta ei pidä päästää tasapainoiseen valtioon, vaan ainoastaan jumalia ja suurmiehiä ylistävä taide voitaisiin kelpuuttaa.¹¹ Vaikka Platonin ajatukset pysyivät omana aikanaan pitkälti teorian puolella, voidaan näiden teemojen nähdä käyvän toteen myöhemmin, kun etenkin kristillinen kirkko alkaa pelkäämään kuvien voimaa tavallisen kansan keskuudessa.

Antiikin Roomassa ikonoklasmit jakautuivat pitkälti poliittisiin ja uskonnollisiin. Poliittisesta ikonoklasmistista kuvaavin esimerkki on *damnatio memoriae*, jossa pyrittiin tuhoamaan vastustajan tai kilpailijan perintö hävittämällä heitä edustavat kuvat, veistokset ja asiakirjat.¹² Tämä käytäntö esiintyy Roomassa jo varhain esikristillisellä kaudella. Poliittisten motiivien lisäksi ikonoklasmi esiintyi myös uskonnollisia tarkoituksia varten. Uskonnollisen ikonoklasmin taustalla vaikuttivat jännitteet juuri suosioon nousseen kristinuskon ja sitä edeltäneiden pakanuskontojen välillä. Tyypillistä oli pakanallisten kuvien, pyhäkköjen ja patsaiden hävittäminen vanhassa testamentissa esiintyvien käskyjen

---

⁹ Alun perin Amenhotep IV

¹⁰ Deogracias 2017

¹¹ Platon, *Valtio*, 595e.

¹² Chapman 2018,13.

nojalla.¹³ Perinteisesti uskontoa ja politiikkaa on pidetty keskeisimpinä ikonoklasmin taustalla olevina vaikuttajina, mutta ajan kuluessa syitä ilmaantuu yhä enemmän.

Ikonoklasmiä on pidetty niin olennaisena osana Bysantin keisarikuntaa, että aikaväliä 680-luvulta 850-luvulle nimitetään ikonoklastiseksi aikakudeksi.¹⁴ Tarkemmin määriteltynä tälle aikavälille mahtuu kaksi merkittävää ikonoklasmiä, joista toinen ajoittuu vuosiin 730–787 ja toinen välille 815–843. Ensimmäinen ikonoklasmi oli seurausta ikonien eli kuvien aseman muuttumisesta bysanttilaisessa yhteiskunnassa niiden kohotessa pelkistä artefakteista palvonnan kohteiksi. Tämän lisäksi idästä levinnyt islaminusko kuvakieltoineen jakoi yhteiskunnan kahtia, jolloin suurin osa kansasta koki mahdollisuuden kohdistaa uskonsa konkreettisiin kuviin turvaa ja uskoa vahvistavana asiana, mutta hallinto ja etenkin papisto huomasi oman merkityksensä vähenevän. Samalla teologinen kamppailu siitä, miten pelkkiä kuvia voitaisiin pitää yhtä pyhänä kuin itse pyhimyksiä tai Jumalaa, sai alkunsa.¹⁵ Esimerkkinä ensimmäisestä kuvakiistasta toimii Justinianus II:n¹⁶ tekemä uudistus bysanttilaisiin kolikkoihin, kun hän siirsi keisarin kuvan kolikon kääntöpuolelle ja painatti sen tilalle kuvan Kristuksesta. Sama kaava toistui muun muassa tärkeiden hallinnollisten paikkojen yhteydessä, joissa uskonnollinen kuvasto ilmestyi hallitsijoiden kuvien rinnalle. Ikonoklasmi keskittyi siten pitkälti kyseisen uskonnollisen kuvaston hävittämiseen tai muovaamiseen niin, ettei se enää selvästi esittänyt pyhiä henkilöitä.¹⁷

Siinä missä ensimmäinen ikonoklasmi oli pitkälti ideologinen ja kyse oli itse kuvista ja niiden asemasta, toisen ikonoklasmin kohdalla tilanne oli hieman erilainen. Aikaisempi kuvakielto oli loppuun käsitelty ja kumottu, mutta Bysantin sen hetkinen keisari Leo V¹⁸ päätti tuoda käytännön takaisin sysäten näin liikkeelle toisen ikonoklasmin kauden. Perimmäinen syy Leo V:n päätökselle oli aiempien mahtavien keisarien ja heidän valtansa toisintaminen ja jäljittely, etenkin keisari Konstantinos V:n¹⁹, joka oli keskeinen ensimmäisen ikonoklasmin kannattaja.²⁰ Tässä vaiheessa ikonoklasmiin alkaa siis kytkeytyä merkityksiä, jotka eivät ole enää puhtaasti uskonnollisia, poliittisia tai taloudellisia, vaan kuvainraaston varjolla tavoitellaan jotain muuta. Ikonoklasmi tapahtuu siis sen aiemmin saavuttamien merkitysten vuoksi representoiden esimerkiksi mahtia ja valtaa.

---

¹³ 2 Moos. 20.

¹⁴ Chapman 2018, 18.

¹⁵ Brubaker 2012, 22.

¹⁶ Elänyt 669–711.

¹⁷ Brubaker 2012, 18.

¹⁸ Elänyt 775–820.

¹⁹ Elänyt 718–775

²⁰ Brubaker 2012, 102.

Kaksi myöhempää ikonoklasmiin liitettyä historiallista tapahtumaa ovat protestanttinen reformaatio sekä Ranskan vallankumous. Protestanttien eroaminen katolisesta kirkosta ja tähän liittynyt kiista kuvista oli hyvin samankaltainen bysantilaisen ikonoklasmin kanssa, vaikkakin protestanttinen reformaatio käsitti huomattavasti laajemman alueen liikkueensa käytännössä läpi Euroopan. Tämän lisäksi erona aiempaan oli se, että vaikka kohteena oli edelleen uskonnollinen kuvasto, tuho levisi muualle ja eroja ikonoklasmin intensiteetissä oli ympäri Eurooppaa. Se mikä alkoi reformaationa, päättyi lopulta tuhoon ja hyväksikäyttöön osanottajien unohtaessa alkuperäisen ideologiansa.²¹ Kohteena eivät pysyneet vain uskonnolliset kuvat ja esineistö, vaan arkkitehtuuria ja kirkkoon yhdistettyjen henkilöiden omaisuutta tuhottiin.

Ranskan vallankumouksessa ikonoklasmi liittyi edelleen kuvien asemaan yhteiskunnallisessa valta-asetelmassa, mutta merkittävänä erona esimerkiksi reformaatioon oli se, että kuvien kimppuun käytiin siksi mitä ne edustivat, ei siksi mitä ne suoranaisesti uhkasivat. Myös taloudelliset motivaattorit olivat enemmän esillä esimerkiksi uskonnollisten arvometalleista tehtyjen esineiden sulatuksessa täydellisen tuhoamisen sijaan. Poikkeavaa aiempiin kuvainraastoihin verrattuna oli myös se, miten yhtäältä haluttiin poistaa valtaa ja kontrollia representoivat kuvat, mutta toisaalta taas säilyttää taiteellista perintöä.²²

Edellä mainitut ikonoklasmit ovat vain muutamia, joskin merkittäviä esimerkkejä historian varrelta ja nekin hyvin suppeasti esiteltyjä. Tavoitteenani oli näiden avulla luoda kuitenkin konteksti tutkimukseni varsinaiselle aineistolle, eli nykyaikaiselle ikonoklasmiin, josta esimerkkinä toimii Isis. Kenties sitäkin tärkeämpää on ymmärtää minkälaiseen toimintaan ja perinteeseen media liittyy Isisin hyökkäykset kulttuuriperintöä kohtaan kutsuessaan niitä ikonoklasmiiksi.

2.2 Isis ja nykyaikaisen ikonoklasmin ilmeneminen

Nykyaikaista ikonoklasmiä voisi Isisin sijaan edustaa moni muukin ajankohtainen tai lähihistoriaan sijoittuva tapahtuma aina Black Lives Matter-liikkeen vandalisoimista henkilöpatsaista graffitikulttuuriin. Isis on kuitenkin siitä mielenkiintoinen esimerkki, että se vaikuttaa omien päämääriensä lisäksi tietoisesti tavoittelevan ikonoklastiseksi liikkeeksi

---

²¹ Chapman 2018, 20–23.

²² Chapman 2018, 25.

lukeutumista. Isis ei käytä itsestään tätä nimitystä, mutta on selvästi tietoinen siihen liitetyistä merkityksistä ja pyrkii sovittamaan ikonoklasmin osaksi imagoaan jättäen luokittelun kuitenkin ulkopuolisille tahoille. Päällisin puolin Isisin toiminta Irakissa ja Syyriassa vuoden 2015 ympärillä olikin selkeää ikonoklastista kulttuuriperinnön tuhoa sen julkaistessa videoita ja kuvia Mosulin museon vandalisoinnista ja muinaisten arkeologisesti merkittävien kaupunkien, kuten Nimrudin ja Hatran pommittamisesta. Olisi tässä yhteydessä kuitenkin virheellistä leimata Isis pelkäsi ikonoklastiseksi liikkeeksi.

Oleellisin syy siihen, miksi Isisin toimintaa ei tulisi pitää ikonoklastisena on nykyaikaisen joukkotiedotusvälineiden olemassaolo. Etenkin kun Isis itse jakaa kuvamateriaalia toiminnastaan erilaisilla media-alustoilla, ei ole mitään varmaa tapaa todentaa ikonoklastisten piirteiden taustalla vaikuttavia motiiveja. Kuten Harmanşah artikkelissaan esittää, jokainen Isisin julkaisema kuva ja video voi dokumentatiivisesta ulkoasustaan huolimatta olla tarkan koreografisesti suunniteltu ja niissä esillä oleva ikonoklastisuus mahdollisesti toteutettu vain kuvaa tai videota varten, vieden näin pohjan koko ikonoklasmin käsitteeltä.²³

Tähän epävarmuuteen tuo ratkaisun kuitenkin Bruno Latourin kuvakalske. Latour esittää asian näin: ikonoklasmista on kyse, kun tiedämme mitä tuhotaan ja minkä takia, mutta kuvakalsketta on se, kun emme voi olla varmoja siitä, onko tilanteessa kyse rakentavasta vai tuhoavasta toiminnasta.²⁴ Tämä vaikuttaa sopivan Isisin toimintaan, jonka tavoitteista tai taustoista ei voida olla täysin varmoja, tai niistä ei ainakaan tulisi olla.

Kaikki analysoimani uutisartikkelit pohjautuvat tai ovat vastareaktioita Isisin julkaisemalle videolle, jossa järjestön jäsenet tuhoavat patsaita Mosulin museossa Irakissa. Itse videota on siis syytä käsitellä ennen uutisten analyysia ja samalla se toimii esimerkkinä nykyaikaisesta ikonoklasmista. Tätä esimerkkiä olisi syytä kutsua kuvakalskeeksi, mutta pitäydyn suurimmalta osin ikonoklasmin käsitteessä, sillä sitä käytetään myös aineistossani. Isisin video alkaa julistuksella, jossa esiteltyjen patsaiden kerrotaan olevan vääräuskoisten palvomia epäjumalankuvia ja täten ne on tuhottava. Video jatkuu hyvin stereotyyppisesti pukeutuneiden Isisiin oletettavasti kuuluvien henkilöiden käydessä museossa olevien akkadialaisten ja assyrialaisien patsaiden kimppuun käyttäen moukareita ja porakoneita. Videon loppupuolella esitetään Niniven rauniokaupungin jyräämistä puskutraktorein. Video täyttää ehdottomasti kaikki ikonoklasmin ulkoiset piirteet, mutta kuten Harmanşah toteaa,

---

²³ Harmanşah 2015, 176.

²⁴ Latour 2002, 14.

vaikuttaa kaikki hyvin lavastetulta ja koreografioidulta. Aivan kuin pyrittäisiin näyttelemään historiallinen tapahtuma uudelleen nykyaikaisessa ympäristössä.²⁵

Latour esittelee viisi ikonoklastista tyypittelyä, jotka määrittelevät myös kuvakalskeen toimeenpanijoita. Ensimmäinen ryhmä ovat ne, jotka pyrkivät tuhoamalla vapauttamaan ihmiset kuvista, uskoen muiden ihmisten pitävän kuvia liian voimakkaina. Toinen ryhmä koostuu niistä, jotka tuhoavat kuvia luodakseen uutta ja pitääkseen kuvat jatkuvassa muutoksessa. Kolmas ryhmä ei tunnusta kuvien itseisarvoa, vaan tuhoaa niitä koska ne merkitsevät asianosaisten vihollisille paljon.²⁶ Näiden kolmen ryhmän piirteitä on nähtävissä Isisin toiminnassa. Isis väittää tuhoavansa epäpyhiä jumalankuvia puhdistukseen islaminuskon, luoden samalla ikonoklastisia spektaakkeleita median avulla, mutta loppujen lopuksi uskontoa tärkeämpää lienee oman mahdin esittely ja vihollisen halventaminen. Neljäs ja viides tyypittely eivät ole relevantteja tässä yhteydessä, mutta edustavat tapauksia, joissa kuvia tuhotaan tahattomasti tai ymmärtämättä, esimerkiksi taiteen restauroijien toimesta sekä henkilöiden, jotka eivät tee eroa ikonoklastien ja ikonofiilien (kuvista erityisesti välittävien) välillä.²⁷

3. ANALYYSI MEDIAN ROOLISTA LÄHI-IDÄN IKONOKLASMISIA

Medialla on keskeinen rooli tiedon levittämisen lisäksi myös tiedon luomisessa, kuten diskursseihin keskittymällä voimme huomata. Tällä hetkellä mediaa voidaankin pitää sodan ja politiikan kannalta tärkeimpänä välineenä sen ollessa eräänlainen silta hallinnon ja julkisen välillä.²⁸ Tämän lisäksi on toistuvasti osoitettu, miten medialla on kyky vaikuttaa kokonaisten yhteiskuntien tapaan ajatella asioista ja siksi sitä on syytä tarkastella kriittisesti.²⁹ Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi Isisin mediastrategiaa sen tavoitteiden ja toteuttamisen osalta analysoiden strategian yhtymäkohtia ja poikkeamia perinteiseen ikonoklastiseen liikehdintään verrattuna. Lisäksi analysoin aineistonani olleiden uutismedia-julkaisujen suhdetta Isisin kulttuuriperinnön hävitykseen. Käytän tässä hyväkseni diskurssianalyysia, jonka puitteissa

---

²⁵ Harmanşah 2015, 175-176.

²⁶ Latour 2002, 26–28.

²⁷ Latour 2002, 30.

²⁸ Khawaja & Khan 2016, 105.

²⁹ Fairclough 1997, 10.

nojaudun etenkin sosiokulttuuriseen analyysiin ja keskityn teksteissä ilmenevien diskurssien representaatioihin ja merkityksiin.

3.1 Isisin mediastrategia

Ennen tarkempaa katsausta globaalin uutismedian vaikutukseen Isisin ikonoklasmin muodostumisessa, on syytä käsitellä ensin terroristijärjestön omaa mediakampanjointia. Huolimatta siitä, että sitä on väitetty alkukantaiseksi ja fanaattiseksi ääriliikkeeksi (joista jälkimmäinen pitää epäilemättä paikkansa), on Isis alkukantaisuuden sijaan huippumoderni ja teknologisesti kyvykäs järjestö, jonka ymmärrys etenkin median hallitsemisesta ja sen tärkeydestä on ilmiselvää. Oman mediakampanjansa avulla Isis on luonut itsestään uutislähteen toimimillaan alueilla, josta kansainväliset uutistoimistot joutuvat olemaan riippuvaisia. Asetelma on vaarallinen, sillä tällä tavoin Isis kykenee levittämään propagandaansa ja vaikuttamaan keskeisesti siihen, miten muu maailma sen toimintaan reagoi ja mihin asioihin keskitytään.

Isisin mediastrategian muutamia keskeisiä tavoitteita ovat olleet poliittisen ja uskonnollisen legitiimiyden saavuttaminen, julkisuus, oman valtion rakentaminen ja auktoriteetin varmistaminen, uhan ja pelon luominen, sekä kannattajien miellyttäminen ja rekrytointi.³⁰ Näiden tavoitteiden toteutumiseen on vaikuttanut ennen muuta Isisin oma mediaverkosto ja sieltä leviävät julistukset kuvamateriaaleineen, mutta yhtä lailla esimerkiksi läntisen median usein puhtaasti informatiiviset aiheen käsittelyt. Syynä tälle on se, että lähdemateriaali on usein ääriliikkeen kontrolloimaa, jolloin puolueettomassa tai useimmiten jopa Isis-vastaisessa uutisessa käsitellään juuri sitä aihetta, mitä järjestö toivookin. Lisäksi vaikka näin ei aina olisikaan, pitää Isis kaikkea huomiota hyvänä huomiona.³¹ Tämä pätee myös käsillä olevaan aiheeseen ikonoklasmeista.

Perinteisen uutismedian lisäksi Isis on hyödyntänyt tehokkaasti myös sosiaalista mediaa. Esimerkkinä tästä toimii Isisin vuoden 2015 helmikuussa julkaisema video, jossa jäsenet tuhoavat moukarein ja porakonein alkuperäiseltä vaikuttavista patsaista Mosulin museossa. Vaikka video ehti olla Isisin toimesta julkisuudessa vain hetken, jäi se pyörimään sosiaaliseen mediaan ihmisten jakaessa sitä kauhistuneina ja tuomiten. Samalla moni oli

---

³⁰ Khawaja & Khan 2016, 108.

³¹ Khawaja & Khan 2016, 109.

myös valmis luokittelemaan teon keskiaikaiseksi ikonoklastiseksi toiminnaksi antaen Isisin käyttöön huomattavan laajan merkitysten kirjon, jota edelleen hyödyntää. Kriittisesti tarkasteltuna voidaan huomata kyseisen videon sekä vastaavan materiaalin olevan tarkkaan harkittua ja koreografisesti toteutettua, aina videolla esiintyvien henkilöiden stereotyyppisistä asuista kehonkieleen ja liioitellun speaktaakkelimaiseen käytökseen.³² Kriittisen medialukutaidon puutteesta kieliinkin useiden uutislähteiden lausunnot, joissa tapahtumien todennettavuus kulkee käsi kädessä niistä löytyvän kuvamateriaalin kanssa huolimatta siitä, mistä ja keneltä tämä materiaali on peräisin. Vastaavasti raportit, jotka eivät sisällä kuvamateriaalia, ovat harvemmin todennettavissa.

3.2 Länsimaisen median näkökulma

Analyysiani varten olen valikoinut viisi länsimaisen uutismedian tuottamaa artikkelia. Kaikki viisi artikkelia ovat vuodelta 2015, eli ilmestyneet pian Isisin julkaistua videonsa Mosulin museosta. Artikkelit koskevat kaikki kulttuuriperintöä, jota Isis on Lähi-idässä tuhonnut tai muutoin riistänyt. Pyrin valitsemaan artikkelit aihepiirin sisällä riittävän läheltä toisiaan, mutta tarpeeksi erilaisia näkökulmia edustaen. Merkittävä yhteinen tekijä kaikkien artikkelien välillä on niiden pohjautuminen aiemmin esiteltyyn Isisin julkaisemaan videoon Mosulin museosta ja muinaisista Nimrudin ja Niniven rauniokaupungeista. Guardianin artikkeli keskittyy esittelemään Isisin aiheuttamaa tuhoa julkaistun videon ja haastattelujen perusteella. New Yorkerissa julkaistu teksti keskittyy Isisin taloudelliseen puoleen ja etenkin sen harjoittamaan historiallisen esineistön kauppaamiseen. National Geographicin artikkelissa taka-alalle jää Mosul ja fokus on islaminuskoisille pyhien paikkojen hävittämisessä. Boston Globe julistaa voimakkain sanankääntein ”kulttuurillista hätätilaa”³³ lähestyen kuitenkin Isisin mediaperformansseja muita kriittisemmin. Viimeisenä uutistoimisto CNN tuo aiheen takaisin ikonoklasmin pariin hyödyntäen itse termiä, vaikka se kaikkien artikkelien taustalta löytyykin.

Jokaista artikkelia voidaan pitää reaktiona Isisin julkaisemalle ikonoklastiseksi luokitellulle videolle. On luontevaa, että shokeeraava videomateriaali on saanut aikaan nopean reaktion länsimaissa, aivan kuten Isisin aiemmat sotarikokset ihmisyyttä vastaan

---

³² Harmanşah 2015, 172.

³³ Suomenokset ovat tekijän, alkuperäinen muoto: 'cultural emergency'.

saivat aikaan, vertaamatta näitä kahta kuitenkaan keskenään. Isisin ja länsimaalaisen uutismedian muodostamat viestintätilanteet poikkeavat toisistaan kuitenkin monella eri tasolla. Nämä kaksi osapuolta (jotka molemmat jakaantuvat edelleen useampaan osaan) edustavat hyvin erilaisia sosiaalisia käytäntöjä hyvin erilaisissa sosiaalisissa konteksteissa. On siis syytä selvittää, mitkä ovat kummankin viestinnän päämäärät, arvot ja painotukset. Sosiokulttuurisen analyysin mukaisesti kiinnitän huomiota erityisesti näiden mediadiskurssien taustalla vaikuttaviin ideologioihin ja valtasuhteisiin, sekä representaatioihin.³⁴

Käsiteltyäni aiemmassa luvussa Isisin mediastrategiaa, on syytä keskittyä seuraavaksi länsimaisiin uutistoimistoihin. Uutismedia on ymmärrettävästi kiinnittänyt huomionsa Isisin julkaisemaan videoon, sillä se on kohua aiheuttava ja helposti markkinoitavissa. Ongelmallista vastaavissa tilanteissa on toimittajien suunnaton luottamus jopa Isisin kaltaisia epävirallisia lähteitä kohtaan. Yksi syy tälle lienee tiedon jakamisen ja viihdyttämisen välisen rajan sumentuminen nykyisissä tiedotusvälineissä.³⁵ Vallitsevat valtasuhteet ja poliittiset ideologiat tulevat esiin jokaisen viiden uutisartikkelin sisältämissä diskursseissa. Lähtöasetelma ja tilanteen representointi on jokaisessa se, että Isis esitetään ymmärtämättömänä, kulttuurihistoriaa kunnioittamattomana ryhmänä, joka on loukannut niin paikallisia, kuin länsimaitakin silmittömällä tuhoamisellaan.

Isis siteerasi videollaan ensimmäisenä islamilaisena ikonoklasmina pidettyä Kaaban vanhojen arabialaisten patsaiden tuhoamista 630-luvulla.³⁶ Tämä osoittaa järjestön tarpeen lukeutua samaan uskonnolliseen jatkumoon, jossa pyhiä kuvia ei suvaita. Perustelemalla toimintansa uskonnollis-historiallisella diskurssilla Isis liittää toimintaansa merkityksiä, jotka ovat sitä itseään huomattavasti isompia. Diskurssin luomat voimasuhteet perustuvat pitkälti kuitenkin sen vastaanottoon. Isisin luoman performatiivisen speaktaakkelin läpi voidaan nähdä, jolloin viestintätilanteiden sarjassa seuraava askel olisi ääri liikkeen todellisten päämäärien ja motiivien etsiminen ja esittäminen ikonoklastisen kulissin takaa. Toinen, valitsemieni artikkelien edustama vaihtoehto on ottaa naiivisti vastaan Isisin tuottama informaatio ja reagoida sen mukaisesti legitimoimalla näin Isisin ajamaa ideologiaa. Merkitys rakentuu siis sen ympärille, mitä propagandastaan tunnettu Isis päättää maailmalle esittää.

Kolme keskeistä sosiokulttuurista näkökohtaa Isisin ja kansainvälisen median välisiin

---

³⁴ Fairclough 1997, 104.

³⁵ Fairclough 1997, 14.

³⁶ Harmanşah 2015, 174.

diskursseihin ovat poliittinen, taloudellinen, sekä kulttuurillinen aspekti.³⁷ Terroristijärjestön mediastrategia osoittaa sen tähtäävän näiden kaikkien osa-alueiden edistämiseen. Tämä sopii myös aiempiin ikonoklasmeihin, joissa samat aspektit ovat olleet esillä ja täten ei ole ihme, että Isis luokitellaan aineistonani olleissa uutisissakin ikonoklastiseksi toimijaksi.

Huomaamatta jää kuitenkin se ero, ettei Isis tosiasiallisesti tuhoa kulttuuriperintöä sen edustaman uhkan tai kokemansa provokaation takia. Päinvastoin Isis tuhoaa sitä provosoidakseen, vaikka tällä provokaatiolla on kaikki samat motiivit kuin ikonoklasmissa. Isis tavoittelee poliittista legitimitettä, taloudellista voittoa (myymällä esineistöä ympäri maailmaa) sekä kulttuurista yhtenäisyyttä hävittämällä kaiken muista kulttuureista muistuttavan. Samalla Isis tuhoaa asioita luodakseen jotakin uutta, kuten Latourin kuvakalske on auttanut hahmottamaan.³⁸

3.3 Merkitysten muodostuminen mediadiskursseissa

Uutistoimisto Guardianin artikkelista erottuneet diskurssit olivat ensinnäkin hyvin objektiivisia ja informaatiopainotteisia siinä missä muiden uutisten diskurssit olivat subjektiivisempia ja tulkinnallisia. Guardianin julkaisemassa tekstissä tulkinnallisuus tuli esiin vain haastateltujen henkilöiden mielipiteissä. Tästä huolimatta on luotu länsimaisia arvoja edustava kulttuurihistoriallinen diskurssi, joka erottuu tekstistä huolena ja järkytyksenä menetetyin perinnön vuoksi. Tämä sama kulttuurihistoriallinen ja toisaalta länsimainen sivistysdiskurssi ilmenevät kaikissa uutisartikkeleissani. Tekstiin on valittu myös selvä kulttuuriperinnön arvoa korostava diskurssi, joka ilmenee käytettyjen ulkopuolisten tahojen kommentteista. Eräs kommentti vertaa menetettyjen teosten tuottamaa tuskaa ihmisen menettämisestä koituvaan tuskaan.³⁹ Näin luodaan diskurssi, jonka tehtävänä on edustaa omaa moraalista oikeudenmukaisuutta, mutta samalla epäinhimillistä vastapuolta.

New Yorkerin artikkelissa kirjoitetaan kyseen olevan ikonoklasmissa ja luodaan näin heti alkuun koko tekstin läpi kantava historiallinen konteksti ja tehdään selväksi osapuolten roolit. Tulkinnallinen diskurssi Isisin toiminnasta muodostuu sanojen, kuten ”spekulaatio” ja ”todennäköinen” käytöstä, kun käsitellään syitä ikonoklasmissa. Uutisen pääpaino on

---

³⁷ Fairclough 1997, 85.

³⁸ Latour & Weibel 2002.

³⁹ The Guardian 2015.

kuitenkin taloudellisessa esineistön arvoon liittyvässä diskurssissa, joka liittyy laajempaan globaalin taidekaupan diskurssiin. Tässäkin artikkelissa Isis representoidaan barbaarisena rikollisjärjestönä ja luodaan näin tiettyjä mielikuvia, jotka lopulta vaikuttavat myös todellisuuteen.⁴⁰ Se, että Isisin tuottamia kuvia ja videoita kohdellaan todellisuutena representaatioiden sijaan, on hyvin huolestuttavaa. Isisin mediakäyttäytymistä tulisi lukea juuri valtasuhteisiin liittyvänä diskurssina ja haastaa se hyväksymisen sijaan.⁴¹ Tämänhetkinen tilanne käsiteltyjen uutisten valossa kääntää kuitenkin todellisuuden ja representaatioiden hierarkian täysin ympäri, jolloin representaatiot määrittävätkin todellisuutta.

National Geographic ei artikkelissaan⁴² keskity niinkään Mosulin museon tapahtumiin, vaikka video toimiikin taustana uutiselle. Tekstistä erottuu kulttuurin sisäisen ristiriidan diskurssi, kun esitetään miten muslimit tuhoavat omaa islaminuskoansa edustavia pyhiä paikkoja. Strateginen ja kulttuurillinen diskurssi kietoutuvat yhteen Isisin tavoitteita pohdittaessa ja etenkin kulttuurillinen diskurssi liittyy huomattavasti laajempaan teologiseen diskurssiin islaminuskosta ja fundamentalistisesta salafismista, jota Isis edustaa. Uskonnollisella diskurssilla representoidaan koko ikonoklasmista selkkausta yksiselitteisenä uskonkiistana, jolloin ihmisten mielissä kyse on vain siitä. Median tuottama vaikutelma onkin pitkään ollut se, että Lähi-idän konfliktit ovat vain keskinäisiä kiistoja alueista ja uskonnosta, huomioimatta laajempaa kulttuurillista merkitystä.

Boston Globen artikkeli alkaa iskulauseella ”Arkeologit kutsuvat sitä uudeksi pimeäksi ajaksi”⁴³ viitaten antiikin jälkeiseen kulttuurilliseen rappeutumiseen. Jo tämän perusteella muodostuu vertauskuvallisesti toteutettu historiallinen diskurssi, joka liittyy Isisin osaksi aiempien ikonoklasmien jatkumoa. Myös Boston Globe representoi Isisin jäsenet barbaariseksi ”ultra-fundamentalisteiksi” väheksyen näin Isisin strategista kapasiteettia ja toteuttaen länsimaista sivistysdiskurssia, jossa helposti tuomitaan toiminta barbaariseksi. Isisin esittäminen ”raakalaismaisina villoina”⁴⁴ tuhoamassa ihmiskunnan yhteistä perintöä ohjaa kaikki ajatukset pois Isisin tarkkaan harkitusta mediastrategiasta.

CNN lukee Isisin suoraan yhdeksi ikonoklastiseksi ryhmittymäksi muiden joukossa. Tekstissä esiintyvät diskurssit ovat hyvin subjektiivisia, ilman yhdenkään asiantuntijahaastattelun ja kovasanaisten ilmausten, kuten ”silmittömän väkivallan”

---

⁴⁰ The New Yorker 2015.

⁴¹ Harmanşah 2015, 173.

⁴² National Geographic 2015.

⁴³ Tekijän suomennos. Alun perin: ”Archaeologists call it a new Dark Age”. The Boston Globe 2015.

⁴⁴ The Boston Globe 2015.

ja ”inhimillisen typeryyden” ansiosta. Kirjoittaja pyrkii vetoamaan lukijoihinsa ja tuomaan tapahtumat lähemmäs tavallista kansaa kertomalla Isisin tuhonneen muinaisen Nimrudin kaupungin, jonka kuuluisat norsunluuesineet kiillottivat ensimmäisen kerran itse Agatha Christie yhdessä miehensä Max Mallowanin kanssa.⁴⁵ Muiden artikkelien lailla tässäkin tuodaan vahvasti esiin vastuun diskurssi, joka on ominaista länsimaille. ”Irakin historia on meidänkin historiaamme. Mitä voimme tehdä vastauksena perintömme tuhoamiseen?”⁴⁶ edustaa asennetta, jossa koetaan omistusoikeus johonkin ja sen myötä velvollisuus ja vastuu puuttua asiaan. Tilanteeseen onkin ollut syytä puuttua, mutta ymmärtämättä jää se, että reagoimalla tällä tavoin Isisin julkisuustemppeihin se motivoi heitä vain aiheuttamaan lisää tuhoa.

4. PÄÄTÄNTÖ

Tutkittuani viittä merkittävän uutistoimiston artikkelia ääri-islamistijärjestö Isisin aiheuttamasta kulttuuriperinnön tuhosta vuonna 2015 Irakin ja Syyrian alueella, on sekä ikonoklasmin historian, että mediadiskurssien analyysin avulla hahmottunut selkeämpi kuva kyseisestä konfliktista, mutta etenkin median roolista vastaavissa tilanteissa.

Tutkimuskysymyksenäni oli se, miten ikonoklasmin merkitys näkyy ja mahdollisesti muuttuu Isisin ja globaalin uutismedian välisissä mediadiskursseissa. Pyrin ymmärtämään ikonoklasmin käytäntönä ja ideologiana sekä Isisin toimintaa ikonoklastisessa kontekstissa. Toteutin tämän nykyaikaisten mediatekstien diskurssianalyysinä ja koen sen soveltuneen aineiston syvälliseen ymmärtämiseen hyvin.

Perehdyttyäni ikonoklasmin historialliseen ilmenemiseen havaitsin niissä yhtäläisyyksiä, mutta myös eroja Isisin toimintaan. Vaikka Isis toteutti ikonoklasmin samaan tapaan kuin Bysantissa aikoinaan ei sitä tehty kuvien itsensä vuoksi vaikka niin väitettiin. Sen sijaan ikonoklasmi toimi historiallisena kontekstina ja ideologiana, jonka avulla Isis saattoi toteuttaa omaa kampanjaansa hyödyntäen ikonoklasmiin liitettyjä merkityksiä ja representaatioita. Isisin toiminta kuvastaa selvästi sen olleen tietoinen mahdollisuuksista, joita nykyaikaiset joukkotiedotusvälineet tarjoavat ja hyödyntäneen tätä laajasti. Uutistahojen

---

⁴⁵ CNN 2015.

⁴⁶ Tekijän suomennos. Alun perin: ”The heritage of Iraq is our heritage, too. What can we do in response to this assault on our heritage?”. CNN 2015.

vaikea asema tuli selvästi esiin tilanteen kautta, jossa vaihtoehtoina on uutisoida ja samalla mahdollisesti edistää ääri liikkeen tarkoitusperiä, tai vaihtoehtoisesti olla kattamatta niitä uhraten näin journalismin perusarvoja, mutta tehden kenties tyhjäksi Isisin mediakampanjan.

Latourin käsitteellistämä kuvakalske tarjosi hyödyllisen teoreettisen kehyksen tilanteen kartoittamiseksi ja avasi omia silmiäni siihen, miten nykyään samaan aikaan luodaan ja tuhoetaan niin taidetta, kuin kulttuuria ylipäättäen. Diskurssianalyysi puolestaan toi esiin nykyaikaisen sosiaalisen todellisuuden, jossa representaatiot muovaavat etenkin median kautta sitä, miten ihmiset suhtautuvat erilaisiin asioihin. Isis tarjosi maailmalle yhden ikonoklastisen representaation, johon media tarttui ja jonka se tunnusti. Tässä tapauksessa ikonoklasmin merkitys on kuitenkin niin Isisin, kuin tiedotusvälineidenkin toimesta muuttunut niin paljon, ettei pitäisi edes puhua ikonoklasmista, vaan kuvakalskeesta, joka mahdollistaa tilanteen kokonaisvaltaisemman tutkimuksen ja ymmärtämisen.

Ikonoklasmi on ideologia, jota voidaan seurata, mutta sen jäljittely ei kuulu puhtaan ikonoklasmin piiriin. Nykyaikaisten poliittisten, taloudellisten ja kulttuurillisten intressien määrittely on koko ajan vaikeampaa, kuten Isisin kohdalla kävi ilmi. Tästä johtuen on järkevämpää käyttää Isisin toiminnasta termiä kuvakalske, joka on avoin muuttuville merkityksille, toisin kuin ikonoklasmi, jonka merkitykset ovat jo selvillä, eikä niitä tule liittää nykyaikaisiin konflikteihin ilman täyttä varmuutta.

Diskurssianalyysi on subjektiivista ja tiedostan oman länsimaisen taustani sekä näkökulmani, jotka ovat vaikuttaneet tutkielman tekemiseen. Positioni diskurssien tunnistamiseen on myös ollut selkeästi asianajaja, pyrkiessäni osoittamaan diskurssien avulla ilmeneviä epäkohtia siinä, miten Isisin toimintaa on tulkittu. Analyysi olisi kuitenkin voitu toteuttaa myös muista positioista käsin, joita ovat analyytikko, tulkitsija ja keskustelija.⁴⁷

Artikkeleita yhdisti selvä ikonoklasmin historiallista jatkumoa tukeva diskurssi, jonka ansiosta huomion keskipisteenä pysyi Isisin kontrolloima materiaali sen sijaan, että esiin olisi nostettu perustavanlaatuisempia kysymyksiä kyseisen materiaalin alkuperästä ja tavoitteista. Toinen merkittävä jokaisesta artikkelista esiin noussut diskurssi oli länsimaiseen kulttuurihistoriaan perustava sivistysdiskurssi, jossa valta-asetelma pyritään rakentamaan oppineisuuden ja kulttuurillisen yliveraisuuden varaan, esittämällä vastapuoli kehittymättöminä raakalaisina. Kyseinen diskurssi on erittäin vahingollinen Isisin kaltaisen organisaation aikeiden mitätöimiseksi, sillä toimenpiteet tulisi suunnitella kehittyneitä ja älykästä järjestöä vastaan.

---

⁴⁷ Lähdesmäki 2012, 52.

Tutkimusta voisi laajentaa diskurssianalyysin osalta sosiokulttuurisen analyysin lisäksi lingvistiseen analyysiin ja tarkastella lähemmin itse kieltä. Tämän lisäksi olisi antoisaa laajentaa aineistoa myös Isisin itse tuottamiin teksteihin ja verrata niitä esimerkiksi tässä tutkielmassa esiteltyihin. Samalla käsittelemäni tekstit saisivat tarkemman kontekstin ja analyysi olisi entistä syvempää.

5. LÄHTEET

5.1 AINEISTO

CNN Wire Service. 2015. "Why ISIS destroys antiquities" Luettu 15.2.2022

<https://www.proquest.com/>

National Geographic. 2015. "ISIS Destruction of Ancient Sites Hits Mostly Muslim Targets"

Luettu 9.2.2022. <https://www.nationalgeographic.com/>

The Boston Globe. 2015. "Cultural Savagery: ISIS's destruction of antiquities is a 'cultural emergency'" Luettu 9.2.2022 <https://www.proquest.com/>

The Guardian. 2015. "Isis fighters destroy ancient artefacts at Mosul Museum" Luettu

4.2.2022. <https://www.theguardian.com/>

The New Yorker. 2015. "The real value of the Isis antiquities trade" Luettu 4.2.2022.

<https://www.newyorker.com/>

5.2 TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Brubaker, Leslie. 2012. *Inventing Byzantine Iconoclasm*. Studies in Early Medieval History. London: Bristol Classical Press.

Chapman, Henry. 2018. *Iconoclasm and Later Prehistory*. Milton, United Kingdom: Taylor & Francis Group. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=5266120>.

Deogracias, Micaela. 2018. "Iconoclasm in Ancient Egypt". Africana Studies Student Research Conference. 1. https://scholarworks.bgsu.edu/africana_studies_conf/2018/001/1/

Fairclough, Norman. 1997. *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.

Harmanşah, Ömür. 2015. "ISIS, Heritage, and the Spectacles of Destruction in the Global Media". *Near Eastern Archaeology* 78 (3): 170–77. <https://doi.org/10.5615/neareastarch.78.3.0170>.

Khawaja, Asma Shakir & Asma Hussain Khan. 2016. "Media Strategy of ISIS: An Analysis". *Strategic Studies* 36 (2): 104–21.

Latour, Bruno & Peter Weibel. 2002. *Iconoclasm: Beyond the Image Wars in Science, Religion and Art*. Karlsruhe: ZKM, Center for Art and Media.

Lähdesmäki, Tuuli. 2012. "Diskurssianalyysi taiteen tutkimuksen menetelmänä" Teoksessa *Taidetta tutkimaan : menetelmiä ja näkökulmia*. Toimittaneet Annika Waenerberg & Satu Kähkönen. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/74986>.

Platon ja Itkonen-Kaila, Marja. 1981. Teokset: 4. Osa, *Valtio*. Helsinki: Otava.

Raamattu. 1932. *Vanha testamentti. 2. Moos. 20*. Porvoo: WSOY.

Räsänen, Elina. 2016. Ikonoklasmi Suomessa: keskiajan puuveistosten muodonmuutokset. Teoksessa *Pohjoinen reformaatio: Northern Reformation*. Toimittaneet Marika Räsänen & Meri Heinonen. Turun Historiallinen Arkisto; Nro 68. Turun Historiallinen Yhdistys.